3. НАУКОВИЙ СЕМІНАР-ПРАКТИКУМ

Віра Петрівна Чудакова,

доктор філософії / кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України,
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України,
психолог, тренер, доцент консультант, коуч,
м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3801-6545>

УДК 159.923:005.336.1/5:005.591.6

DOI [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4\(79\)-63-69](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2020-4(79)-63-69)

ІНТЕГРАТИВНІ МЕТОДИ І ТЕХНОЛОГІЯ ЕКСПЕРТИЗИ ТА КОРЕКЦІЇ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (частина 1, початок)

Анотація.

У публікації (частина 1) представлено авторську інтегративну комплексну систему науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатної особистості в умовах інноваційної діяльності. Розкрито загальний дизайн, інтегративні методи, моделі та авторську «Психолого-організаційну технологію формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організації» (В. Чудакова). Вона містить дві моделі: 1) діагностична модель експертизи компетентностей конкурентоспроможності особистості; 2) корекційно-розвиваюча модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу. За основу взято інтегративний підхід.

Ключові слова: формування компетентностей конкурентоспроможності особистості; психолого-організаційна технологія; інноваційна діяльність; інноваційність; рефлексивно-інноваційний тренінг; коучинг; інтеграційна психологія; інтегративний підхід.

Ця стаття присвячена публікації результатів наукового дослідження щодо науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності.

Метою статті є ознайомлення інтегративних методів і технології експертизи і корекції формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності. Представлення загального дизайну, методів і технології авторської інтегративної комплексної системи науково-методичне забезпечення формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності.

Експериментально-наукова база і географія. Дослідження проводилося з учасниками освітнього процесу на базі експериментальних закладів загальної середньої освіти України: ЗЗСО м. Одеси (відповідальна за експеримент на регіональному рівні – Т. Волковська); ЗЗСО – № 52 (директор Н. Мацкул); № 81 (Т. Завтур); № 82 (Н. Костіко-

ва); № 86 (В. Шакіна); № 89 (Р. Черненко); № 118 (Н. Єфімова); НВК – № 4 (Н. Аббас); № 49 (Г. Надежко); № 53 (І. Телишак). ЗЗСО м. Херсону (відповідальна за експеримент на регіональному рівні Т. Верещака); НВК № 15 (Л. Стратійчук); ЗОШ № 46 (О. Дмитрієнко); ЗОШ № 53 (О. Демчук); гімназії № 6 (С. Корж) і Херсонської області, Козачелазерська ЗОШ, Олешківського р-ну (М. Дудченко); Макарівського багатопрофільного ліцею» Макарівської районної ради Київської області (Н. Українець).

У Республіці Узбекистан авторська «Технологія» реалізується в рамках «Проекту міжнародної співдружності освітніх програм В. Чудакової в Узбекистані» на базі ЗВО м. Ташкенту: Ташкентський державний педагогічний університет ім. Нізамі, кафедра психології (М. Бафаєв), Національний університет Узбекистану ім. М. Улугбека, Ташкентського фармацевтичного інституті, Туринському політехнічному університеті в м. Ташкент, кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

(Л. Томчани) м. Бухара: Бухарський державний університет, кафедра психології і педагогіки (М. Усманова); Бухарський державний медичний інститут ім. Абу Алі ібн Сіно, кафедра педагогіки, психології і мов (Г. Курбанова).

У Республіці Казахстан авторська «Технологія» реалізується в рамках міжнародного проєкту на базі Казахського державного жіночого педагогічного університету в м. Алмати (А. Карієв).

Завдяки науково-методичній і творчій співпраці з названими вище закладами освіти та колективами різних країн, на різних етапах науково-дослідної експериментальної діяльності було: розроблено, апробовано і впроваджено комплексну систему науково-методичного забезпечення, відпрацьовувався інтегративний діагностичний інструментарій; розроблено інформаційно-смісловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний і прогностичний та корекційно-розвивальний блоки; відшліфовано окремі аспекти і компоненти модулів «Технології», кожний заклад і освітня установа зробили важливий і цінний внесок.

Методи. Для розв'язання поставленої мети та реалізації завдань науково-дослідної діяльності використовувалися такі методи наукового дослідження: аналіз літератури з проблеми, теоретичний аналіз проблеми; проведення пілотажного дослідження, психолого-педагогічний експеримент, психолого-педагогічні діагностичні методики, метод експертного оцінювання, методи математичної статистики, метод активного соціально-психологічного навчання, тренінгу, коучингу. Математична обробка даних здійснювалася за допомогою комп'ютерного пакету статистичних програм SPSS (версія 20).

Згідно з результатами наукового дослідження було здійснено *апробацію та впроваджено* комплексну систему науково-методичного забезпечення.

Важливість інтегративного підходу у сучасній освіті та науці. На сучасному етапі розвитку суспільства й освіти необхідним є утворення «інтегративної психології» і використання психологічних технологій інтеграційного характеру. Психологія в процесі історичного розвитку дійшла до такої стадії, коли її об'єднання є не лише можливим і бажаним, а й неминучим процесом. Підтримуємо в цьому В. Козлова – автора парадигми «інтегративної психології», що передбачає консолідацію безлічі областей, шкіл, напрямів, рівнів знань про людину в смислового полі п'яти основних хвиль психології (фізіологічна психологія, психоаналіз, біхевіоризм, екзистенційно-гуманістична і трансперсональна психологія) [5; 8]. Створення цілісної картини реальності та побудова багатовимірної парадигми «інтегративної психології» є важливими цілями сучасної психології [5; 8].

Стратегією інтегративної психології постає осягнення природи людини через супроводжуване критичної рефлексією інтегрування, синтез різних

традицій, підходів, логік, діагностичного та психотехнічного інструментарію, при збереженні їх автономії у подальшому розвитку. Суть її полягає в багатоплощинності, багатовимірному, багаторівневому, різновекторному аналізу, що створює можливості якісно здійснювати дослідження, що передбачає включення в площину аналізу аспектів множинності, діалогічності, багатовимірності психічного феномена [5; 8; 12].

Основою для поточного дослідження нами було обрано *інтегративний підхід* – це творчий і багатовимірний синтез концепцій, що опредмечують різні аспекти людської активності як в теоретико-методологічному, так і в дослідному [5].

Інтеграційна психологія пропонує механізми розвитку психологічного знання, у ролі яких висуваються: взаємодія між усіма п'ятьма хвилями психології, інтегративний діалог альтернативних підходів, традицій, шкіл і критичне рефлексивне позиціонування. Усередині кожної людини ховаються не різні розв'язки життєвих проблем, а й потенційна можливість прожити життя на рівні, значно вищому, ніж він зараз може собі уявити [5; 8; 12].

Об'єднання, інтеграція та трансформація різних сучасних психологічних технологій у процесі проведення дослідження «науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності» надало можливість виявити помітні особистісні та професійні зміни, що відбуваються в його учасників. Це за порівняно невеликий проміжок часу дало змогу розв'язати задачу інтенсивного формування та розвитку компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності [12].

Законодавчі ініціативи, про ринок компетентностей в умовах швидкозмінних інноваційних перетворень

Ключовим фактором підготовки педагога/вчителя до реалізації компетентнісно-орієнтованого навчання, у процесі інноваційних трансформацій, реформування сучасної освіти актуальним, є вивчення і розв'язання проблеми науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоздатності особистості в умовах інноваційної діяльності. Особливої важливості це питання набуває в умовах інноваційних перетворень сучасної освіти, про що свідчать зазначені нижче законодавчі ініціативи:

– У Законі України «Про освіту» наголошено, метою освіти України є: *всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей*; формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей; виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям

і суспільству; збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу; підвищення освітнього рівня громадян з метою забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [4].

– У Концепції «Нова українська школа» зазначено, що випускник нової української школи – це: цілісна всебічно розвинена особистість, інноватор, здатний змінювати навколишній світ, конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя. Згідно з експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі тощо [6].

Характеристикою сучасного суспільства та сфери освіти ХХІ століття стає ринок компетенцій і компетентностей в умовах швидкозмінних інноваційних перетворень. У Законі України «Про освіту» зазначено, що «компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [4, с. 3].

Загальний дизайн, методи і технологія авторської інтегративної комплексної системи науково-методичне забезпечення формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності

У цій статті представлено авторську інтегративну комплексну систему науково-методичного забезпечення формування компетентностей конкурентоспроможної особистості в умовах інноваційної діяльності. З метою її реалізації нами розроблена, адаптується і впроваджується в практику освітніх закладів і установ авторська «**Психолого-організаційна технологія формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організації**» (далі – «Технологія»). Вона містить дві взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих інтеграційних моделей, що відповідають діагностичного етапу дослідження (пошуковому та констатує) та корекційно-розвивального (формує) етапу дослідження. Це: 1) *діагностична модель експертизи компетентностей конкурентоспроможності особистості*; 2) *корекційно-розвивальна модель рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу* «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоспроможної особистості в швидко мінливих умовах інноваційної діяльності» [7; 9; 11].

«Технологія» містить основні блоки: інформаційно-смісловий, діагностичний, аналітично-інтерпретаційний та прогностичний, і корекційно-розвивальний.

Для ефективної реалізації авторської «Технології» нами було використано **інтегративні психологічні методи**:

– *діагностичні методи* для експертизи стану сформованості компетентностей конкурентоспроможності особистості на пошуковому, констатувальному та контрольно-аналітичному етапі експерименту;

– *корекційно-розвивальні методи* корекції компетентностей особистості з метою формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності, на формувальному етапі експерименту.

Для реалізації «Діагностичної моделі експертизи компетентностей конкурентоспроможності особистості» (В. Чудакова) нами підбрано, експериментально перевірено надійні та валідні інтегративні психодіагностичні методи для здійснення експертизи стану сформованості компетентностей конкурентоспроможності особистості, зокрема: інноваційності, комунікативної, стресостійкості та здатності до швидкої адаптації; розв'язання конфліктів; прийняття рішення, постановки стратегічних і тактичних цілей; самодіагностики тощо. Використано методи математичної статистики (кореляційний, факторний аналіз тощо) з використанням сучасних програм обробки даних. Проведено математично-статистичну обробку емпіричних даних результатів експерименту в ході констатувального і контрольно-аналітичного етапів «до» і «після» формувального корекційно-розвивального впливу за допомогою рефлексивно-інноваційного тренінгу та коучингу.

Для реалізації «Корекційно-розвиваючої моделі рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу» (В. Чудакова) нами розроблено, апробовано та впроваджено навчальні освітні модулі авторської програми спеціальної психологічної підготовки «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоспроможної особистості в швидко змінних умовах інноваційної діяльності» [4; 6; 8].

У процесі розроблення цього спецкурсу враховувалися головні фактори, що впливають на формування компетентностей конкурентоспроможної особистості в швидко змінних умовах інноваційної діяльності, що виявлено нами в ході дослідження на етапі реалізації «Діагностичної моделі експертизи компетентностей конкурентоспроможності особистості».

Інтегративні методи спеціальної психологічної підготовки і корекції підбрано на основі використання інтерактивних корекційно-розвивальних методів, сприятливих для навчання дорослих: мультимедійні лекції та презентації; креативні корекційні методи; розвивальні навчально-рольові та ділові ігри; виконання творчих завдань; міжгрупова дискусія; соціально-психологічні тренінги, рефлексивно-інноваційний тренінг, рефлексія

завдань, вправ, технік і занять; коучинг, психотерапевтичні практики, консультування. Їх реалізація сприяла оволодінню спеціальними прийомами розв'язання типових проблем і забезпечення створення сприятливих умов і факторів сформованості компетентностей конкурентоздатної особистості у швидкозмінних умовах інноваційної діяльності [7; 9; 11; 12].

Важливим методом у процесі формування експерименту дослідження виступив рефлексивно-інноваційний тренінг і коучинг, у процесі реалізації «Корекційно-розвиваючої моделі РІТ, коучингу». Розкриємо їх понятійно-термінологічний апарат.

Рефлексивно-інноваційний тренінг (РІТ) є системою спеціально організованих розвивальних взаємодій між його учасниками. У широкому розумінні під рефлексивно-інноваційним тренінгом (РІТ) розуміють як практику психологічного впливу, що заснована на інтерактивних методах групової діяльності. Причому йдеться на увазі використання своєрідних форм рефлексивно-гуманістичного інтерактивного навчання знаннями, вміннями і технологіями [2; 7; 9; 10; 12]. Нами визначено, що *рефлексивно-інноваційний тренінг: РІТ* – це сукупність здібностей, засобів і стратегій, які забезпечують усвідомлення і звільнення від стереотипів непродуктивного освітнього досвіду і діяльності, шляхом її переосмислення і висунення завдяки цьому інновацій, які ведуть до подолання тих проблемно-конфліктних ситуацій, що виникають у процесі розв'язання практичних завдань у сфері спілкування, діяльності, особистісного розвитку та корекції [2; 7; 9; 12]. *РІТ* – це психологічна практика, за якої особистість переосмислює ситуацію, у якій вона перебуває, проблеми, які вона бажає розв'язати, цілі, які вона прагне досягти через інтенсивний пошук нових шляхів і засобів, що стоять перед нею [7; 9; 10; 12].

Коучинг – це поєднання активних методів навчання і консультування, що активізує потенціал людини. Мета коучингу полягає в підвищенні показників діяльності окремих людей і команд шляхом розкриття прихованого потенціалу та подолання обмежень стереотипів мислення. Він підвищує ефективність, стимулює природну синергію якості дій і внутрішню рівновагу. Автор публікації навчалася коучингу на тренерських курсах у майстрів: М. Аткинсон (Канада), П. Вріца (Англія), Я. Ардуя (Бельгія), Ф. Пьюсліка, Р. Ділса (США) та ін. [1; 3; 9; 10]. Коучинг реалізується нами в освітню практику, починаючи з 2001 р. і донині [10].

Розкриємо короткий зміст основних освітніх модулів, їхні цілі та пріоритетні можливості реалізації програми спеціальної психологічної підготовки авторського курсу рефлексивно-інноваційного тренінгу, коучингу (РІТ) «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конку-

рентоспроможності особистості в швидко мінливих умовах інноваційної діяльності».

Авторська програма РІТ реалізована нами в умовах міжнародної школи, у рамках освітньо-дослідного проєкту «Академія конкурентоспроможного інноваційного лідера ПРОФІ» (засновник і керівник – В. Чудакова, Київ, Україна) у форматі рефлексивно-інноваційного тренінгу за участі представників України, Узбекистану, Казахстану та інших країн. РІТ призначено для управлінців, менеджерів, психологів, учителів, науково-педагогічних працівників, студентів, учнів і батьків, учених, консультантів і для тих, у діяльності яких зміни і розвиток окремих людей і груп відіграють істотну роль.

Програма тренінгу, коучингу:

- *розроблена* на основі досвіду провідних психологів, психотерапевтів, педагогів, менеджерів і бізнесменів Заходу і Сходу,

- *спрямована* на підвищення особистої ефективності учасників у різних життєвих і ділових ситуаціях взаємодії з людьми.

- *дає змогу* розвинути здатність до швидкої адаптації людини до динамічно змінних умов;

- *розкрити* нові можливості успішного інноваційного розв'язання багатьох завдань професійної діяльності, ефективного формування особистості з використанням особистих резервів;

- *забезпечити* пошук людиною в собі мобілізуючих чинників для виходу зі складних, екстремальних і проблемних ситуацій.

Для ефективного оволодіння інтегративними методами для реалізації програм освітніх модулів, слухачі забезпечуються комплектом навчально-методичних матеріалів, наочними посібниками, що дають змогу скористатися необхідним інструментарієм для проведення практичних, самостійних та інтерактивних занять.

Програма спецкурсу РІТ спрямована на оволодіння певними соціально-психологічними компетентностями, що є необхідними для формування конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організації. Це дає змогу розв'язати такі завдання:

- *розвивати* комунікативну компетентність;

- *оволодіти* інструментарієм ефективної взаємодії та взаєморозуміння з людьми;

- *розвивати* рефлексивні навички, тобто здатність аналізувати ситуацію, поведінку і стан в цій ситуації як членів групи, так і особистості;

- *опановувати* вміннями адекватно сприймати себе й оточуючих, що сприяє виробленню та коригуванню норм особистої поведінки і міжособистісної взаємодії;

- *розвивати* емоційну стійкість у складних життєвих ситуаціях і здатність до швидкої адаптації;

- *опановувати* способами позбавлення від тривожних переживань, фобій, страхів та інших психологічних травм і травмуючих спогадів;

– **оволодіти** методами подолання професійного стресу і синдром професійного вигорання; подолання песимізму та депресії;

– **опанувати** технологію розв’язання міжособистісних суперечностей і подолання конфліктних ситуацій;

– **виробити** вміння протистояти маніпулятивним впливам;

– **розвивати** здатність гнучко реагувати на ситуацію, швидко перебудовуватися в різних умовах і різних групах, вийти на новий рівень управління власними станами;

– **опанувати** технологію створення адекватної самооцінки та впевненості в собі;

– **прояснити та розвивати** ціннісно-мотиваційну сферу особистості, оволодіти технологією створення позитивної мотивації;

– **оволодіти** стратегіями прийняття рішень і постановки стратегічних і тактичних цілей і з’ясувати їх вплив на ефективність формування компетентностей конкурентоспроможності особистості у швидкозмінних умовах інноваційної діяльності;

– **відкрити** власну місію, що спонукає особистість рухатися вперед та об’єднує її переконання, цінності, дії і почуття власної значущості та радості;

– **оволодіти** теорією і практикою самодіагностики характеристичних особливостей особистості й усунення виявлених проблем.

Розглянемо загальний дизайн освітніх модулів, мету та перспективні можливості тренінгу, коучингу «Сучасні психологічні технології формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в швидко мінливих умовах інноваційної діяльності» (табл. 1).

Таблиця 1

Загальний дизайн освітніх модулів, мету та перспективні можливості тренінгу, коучингу (В. Чудакова)

Освітній модуль	Мета	Освітній курс надає можливість на практиці пізнати як:
1) «Мистецтво ефективної взаємодії та взаєморозуміння між людьми»	Формування комунікативної компетентності	– Визначити роль комунікації в особистісній ефективності людини; – прояснити компоненти, структуру і алгоритм побудови ефективної комунікації; – оволодіти навичками розпізнавання неправдивих і правдивих повідомлень; – розпізнати , як почути те, що Вам сказали, і зрозуміти про що промовчали; – виявити ознаки маніпулювання та оволодіти методами протистояння спробам інших людей маніпулювати Вашим поведінкою; – набути навички: встановлення довіри і співробітництва в ділових і міжособистісних взаєминах; ефективно взаємодіяти з людьми
2) «Технології розвитку стресостійкості і здатності до швидкої адаптації»	Формування компетентності стресостійкості і здатності до швидкої адаптації	– Оволодіти методами та стратегіями доступу до «прихованих внутрішніх ресурсів людини» для розвитку стресостійкості та здатності до швидкої адаптації; – вийти на новий рівень управління своїми станами; – оволодіти методами подолання депресій і песимізму; – сформувати здатність до швидкої адаптації в складних життєвих ситуаціях; – набути навички щодо використання способів позбавлення від тривожних станів, фобій, страхів (зокрема публічного виступу, критики) та інших травмуючих переживань; – переформувати неефективні стереотипи поведінки; – звільнитися від наслідків психологічних травм: від почуття провини, образи, «шкідливих» звичок, «міжособистісних залежностей» та інших комплексів
3) «Стратегії створення адекватної самооцінки і впевненості в собі»	Формування компетентності самоусвідомлення себе і рефлексії	– Визначити роль самооцінки та її вплив на особисту і професійну ефективність людини; – оволодіти методами створення адекватної самооцінки і впевненості в собі
4) «Технологія дозволу міжособистісних суперечностей і конфліктних ситуацій»	Формування компетентності вирішення конфліктів	– Відповісти на питання: «Конфлікт це добре чи погано?»; – ознайомитися з формами взаємодії в конфлікті; – набути навичок прояснення конфліктогенних чинників; – розрізнити типи, форми і причини конфліктів в міжособистісних і ділових відношеннях; – оволодіти навичками використання різних комунікативних тактик у конфліктній ситуації, вибираючи їх відповідно до ситуації, що виникла під час взаємодії в діловому і міжособистісному спілкуванні; – оволодіти методами врегулювання конфліктів за допомогою адміністративних методів впливу; – оволодіти психологічними способами регуляції ділових конфліктів; – оволодіти сучасними психологічними технологіями вирішення міжособистісних суперечностей і подолання конфліктних ситуацій
5) «Ефективні стратегії постановки і досягнення стратегічних і тактичних цілей»	Формування компетентності прийняття рішення і визначення мети	– Оволодіти сучасними психологічними технологіями постановки і досягнення стратегічних і тактичних цілей; – ознайомитися з необхідними вимогами й умовами для досягнення, бажаного результату та «Формулою досягнення цілі»; – набути навичок використання технік «Добре сформульованого результату» для постановки і досягнення цілей; – визначити відповідність Ваших цілей зі стандартами «критеріїв оформленості результату»

Продовження таблиці 1

б) «Теорія і практика самодіагностики характеристичних»	Формування компетентності самодіагностики	– визначити потенціал людини, виявляти «сильних» і «слабких» сторін особистості; – виявляти та розуміти причини міжособистісних суперечностей і конфліктних ситуацій; – виробляти власну стратегію поведінки щодо розв'язання виявлених проблем і врегулювання відносин
Заключний контроль		

РІТ реалізовується за очною та дистанційною формою навчання.

Таким чином, упровадження запропонованої нами інтегративної **«Психолого-організаційної технології формування компетентностей конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності організації»** («Технології») дозволить розв'язати суспільно значущу задачу сформувати компетентності конкурентоспроможності особистості у швидко мінливих умовах інноваційної діяльності організацій. Це відкриває перспективи: подальшого вивчення досліджуваної проблеми, вдосконалення системи підготовки/перепідготовки/підвищення кваліфікації учасників інноваційного процесу; створення системи психологічного консультування з питань відбору, підбору, корекції, розвитку, прогнозування: доцільності першочергового залучення до здійснення інноваційної діяльності, ефективності здійснення професійної діяльності в умовах реалізації інноваційних проєктів; формування конкурентоспроможності особистості в умовах інноваційної діяльності.

Здійснення поставлених перспективних завдань виявилось можливим в умовах реалізації міжнародних проєктів, що успішно здійснюються в рамках міжнародних проєктів співдружності освітніх програм Віри Чудакової: в Україні (2016–2020); в Республіці Узбекистані (2018–2020) і Республіці Казахстан (2020).

Використані літературні джерела

1. *Аткинсон М., Чойс Т.Р.* Коучинг – новые возможности лидерства: наука и искусство трансформационного коучинга. Київ: Companion Group, 2009. 208 с.

2. *Величко В.В., Максименко С.Д., Чудакова В.П.* Психологічне та професійне (юридичне) забезпечення – головний ресурс ефективності професійної діяльності працівників Національного центрального бюро Інтерполу в Україні: стратегії, моделі, технології: навч.-метод. посібник. Київ: Інформ. сист., 2016. 87 с.

3. *Дилтс Р.* Коучинг с помощью НЛП Санкт-Петербург: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2004. 256 с.

4. Про освіту: Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

5. *Козлов В.В.* Интегральная психология: Пути духовного поиска, или освящение повседневности. Москва: Психотерапия, 2007. 528 с.

6. Концепція «Нова українська школа». URL: <http://osvita.ua/school/reform/54276/>.

7. *Чудакова В.П.* Методы экспертизы и коррекции формирования инновационности, компетентности конкурентоспособности личности в условиях инновационной деятельности. *Topical issues of the development of modern science: Abstracts of the 6th International scientific and practical conference.* Sofia, Bulgaria: Publishing House "ACCENT". 2020. P. 975–984. URL: http://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/topical-issues-of-the-development-of-modern-science_12-14.02.2020.pdf

8. *Чудакова В.П.* Интегративные психологические методы экспертизы и коррекции формирования компетентностей конкурентоспособности личности в условиях инновационной деятельности. *Вестник интегративной психологии: журнал для психологов.* 2020. Вып. 21. № 2 (21). С. 447–451.

9. *Чудакова В.П., Шарипов Ш.С., Чупров Л.Ф., Баратов Ш.Р.* Психологическое обеспечение образовательного процесса: психологическая служба в школе – создание, современное состояние и перспективы. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* 2019. № 2 (73). С. 39–46 DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-2\(73\)-39-46](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-2(73)-39-46).

10. *Чудакова В.П.* Коучинг, как средство развития одаренной личности и формирования успешных жизненных стратегий. Мастер-класс коучинга «Ваш успех в открытии ваших способностей». *Освіта і розвиток обдарованої особистості.* 2012. № 2. С. 93–98.

11. *Чудакова В.П.* (Украина) Интегративные современные психологические технологии для формирования конкурентоспособности личности в условиях инновационной деятельности. *Вестник интегративной психологии. Журнал для психологов.* 2018. Выпуск 17. 2018. С. 215–221.

12. *Chudakova V.* Resources Development of the Competences of Personality Competitiveness in Terms of Innovative Activities. *Professional competencies and educational innovations in the knowledge economy: collective monograph.* Bulgaria: Publishing House ACCESS PRESS, 2020. P. 473–485.

References

1. Atkinson, M., & Choys, T.R. (2009). *Coaching – novye vozmozhnosti liderstva: nauka i iskusstvo transformacionnogo kouchinga [Coaching - new opportunities for leadership: the science and art of transformational coaching]*. Kyiv. 208 p.

2. Velychko, V.V., Maksymenko, S.D., & Chudakova, V.P. (2016). *Psykhologichne ta profesiine (iurydychne) zabezpechennia – holovnyi resurs efektyvnosti profesiinoi diialnosti pratsivnykiv Natsionalnoho tsentralnoho biuro Interpolu v Ukraini: stratehii, modeli, tekhnolohii [Psycho-*

logical and professional (legal) support - the main resource for the effectiveness of professional activities of employees of the National Central Bureau of Interpol in Ukraine: strategies, models, technologies]. Kyiv. 87 p.

3. Dylts, R. (2004). Kouching s pomoshh'ju NLP [Coaching with NLP]. St. Petersburg. 256 p.

4. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veres. 2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine of September 5. 2017 № 2145-VIII]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

5. Kozlov, V.V. (2007). Integral'naja psihologija: Puti duhovnogo poiska, ili osv'yashhenie povsednevnosti [Integral psychology: Ways of spiritual search, or sanctification of everyday life]. Moscow. 528 p.

6. Kontsepsiia «Nova ukrainska shkola» [The concept of "New Ukrainian School"]. Retrieved from: <http://osvita.ua/school/reform/54276/>.

7. Chudakova, V.P. (2020). Metody jekspertizy i korrekcii formirovanija innovacionnosti, kompetentnosti konkurentosposobnosti lichnosti v uslovijah innovacionnoj dejatel'nosti [Methods of examination and correction of the formation of innovation, the competence of the competitiveness of the individual in terms of innovation]. *Topical issues of the development of modern science: Abstracts of the 6th International scientific and practical conference*. Sofia, Bulgaria. P. 975–984. Retrieved from: http://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/topical-issues-of-the-development-of-modern-science_12-14.02.2020.pdf.

8. Chudakova, V.P. (2020). Integrativnye psihologicheskie metody jekspertizy i korrekcii formirovanija kompetentnostej konkurentosposobnosti lichnosti v uslovijah innovacionnoj dejatel'nosti [Integrative psychological methods of examination and correction of the formation of competencies of individual competitiveness in terms of innovation]. *Vestnik integrativnoj psihologii – Journal of Integrative Psychology*. 2 (21). P. 447–451.

9. Chudakova, V.P., Sharypov, Sh.S., Chuprov, L.F., & Baratov, Sh.R. (2019). Psihologicheskoe obespechenie obrazovatel'nogo processa: psihologicheskaja sluzhba v shkole – sozdanie, sovremennoe sostojanie i perspektivy [Psychological support of the educational process: psychological service at school - creation, current state and prospects]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 2 (73). P. 39–46. DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-2\(73\)-39-46](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2019-2(73)-39-46).

10. Chudakova, V.P. (2012). Kouching, kak sredstvo razvitiya odarennoj lichnosti i formirovanija uspeshnyh zhiznennyh strategij. Master-klass kouchinga «Vash uspeh v otkrytii vashih sposobnostej» [Coaching as a means of developing a gifted personality and forming successful life strategies. Coaching master class "Your success in discovering your abilities"]. *Osvita i rozvytok obdarovanoi osobystosti – Education and development of a gifted personality*. 2. P. 93–98.

11. Chudakova, V.P. (2018). Integrativnye sovremennye

psihologicheskie tehnologii dlja formirovanija konkurentosposobnosti lichnosti v uslovijah innovacionnoj dejatel'nosti [Integrative modern psychological technologies for the formation of individual competitiveness in terms of innovation]. *Vestnik integrativnoj psihologii – Bulletin of Integrative Psychology*. 17. P. 215–221.

12. Chudakova, V. (2020). Resources Development of the Competences of Personality Competitiveness in Terms of Innovative Activities. *Professional competencies and educational innovations in the knowledge economy*. Bulgaria: Publishing House ACCESS PRESS, P. 473–485.

Chudakova Vira. Integrative Methods and Technology of Examination and Correction of the Formation of Competencies of a Person's Competitiveness in the Context of Innovative Activity (part 1).

Summary.

The presented publication (part 1) presents the author's integrative complex system of scientific and methodological support for the formation of the competencies of a competitive person in the context of innovative activity. The general design, integrative methods, models and the author's "Psychological and organizational technology of the formation of the competence of an individual's competitiveness in the context of an organization's innovative activity" (hereinafter, "Technology") (V. Chudakova) are revealed. It consists of two interrelated and complementary integration models that correspond to the diagnostic stage of the research and the correctional and developmental stage of the research, namely: 1) diagnostic model of examination of competencies of the individual; 2) correctional and developmental model of reflexive and innovative training, coaching "Modern psychological technologies for the formation of the competencies of a competitive person in the rapidly changing conditions of innovation". "Technology" contains the main blocks – informational, semantic, diagnostic, analytical, interpretive, prognostic, correctional, and developmental. An integrative approach is taken as a basis.

This opened up prospects for further study of the problem under study, improvement of the training and advanced training system for formation of competitiveness of the individual in the context of innovative activity. The implementation of promising tasks set has become possible in the context of implementation of international projects that are successfully implemented within the framework of international projects of commonwealth of educational programs (V. Chudakova): in Ukraine (2016–2020); in the Republic of Uzbekistan (2018–2020) and in the Republic of Kazakhstan (2020).

Key words: formation of competence; person's competitiveness; psychological and organizational technology; innovative activity; innovativeness; reflexively innovative training; coaching; integrative psychology; integrative approach.